

Nr 94.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående pension till vissa förmän och arbetare vid statens järnvägar; given Stockholms slott den 23 maj 1914.

Under återopande av härvid fogat utdrag av statsrådsprotokollet över civilärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att en var av nedannämnda vid statens järnvägsbyggnader anställda personer, nämligen förmännen Lars Gustaf Johansson Boström, Sven Olausson och Nils Johan Mattisson, stenarbetarna Johan August Andreasson (eller Andersson) Bolander, Per August Andersson och Karl Johan Richard Lindqvist samt arbetarna Oskar Persson Hultman, Karl Bodin Brelin, Johannes Sundberg, Johan August Johansson, Gustaf Karlsson, Fredrik August Johansson Hjelte, Anders Gustaf Eriksson, Karl August Rosén, Johan Svensson och Olaus Andersson må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas eller entledigats från sin anställning vid statens järnvägar — dock icke i något fall för tid före den 1 januari 1914 — under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp av 300 kronor, under villkor emellertid att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, uppgående till ett för en var beräknat årligt medelinkomstbelopp av respektive 1,200 kronor för förmän och yrkesarbetare samt 900 kronor för vanlig arbetare eller därutöver, pensionen skall, så länge sistnämnda anställning varar, upphöra att utgå samt att, vid sådan avlönings uppbärande i övrigt, pensionen skall minskas, så att densamma jämte avlöningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Oscar von Sydow.

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans
Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å
Stockholms slott den 23 maj 1914.*

Närvarande:

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet von Sydow anförde vidare:

I underdånig skrivelse den 24 april 1914 har järnvägsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva pension åt nedannämnda vid statens järnvägsbyggnader anställda förmän och arbetare, nämligen förmännen Lars Gustaf Johansson Boström, Sven Olausson och Nils Johan Mattisson, stenarbetarna Johan August Andreasson (eller Andersson) Bolander, Per August Andersson och Karl Johan Richard Lindqvist samt arbetarna Oskar Persson Hultman, Karl Bodin Brelin, Johannes Sundberg, Johan August Johansson, Gustaf Karlsson, Fredrik August Johansson Hjelte, Anders Gustaf Eriksson, Karl August Rosén, Johan Svensson och Olaus Andersson.

Liknande pensionsfrågor vid 1906, 1907, 1909, 1910, 1911, 1912 och 1913 års riksdagar.

Innan jag övergår till att närmare redogöra för innehållet i järnvägsstyrelsens ifrågavarande skrivelse, må omförmälas de av Kungl. Maj:t vid 1906, 1907, 1909, 1910, 1911, 1912 och 1913 års riksdagar gjorda framställningar i liknande syfte samt riksdagens i anledning därav fattade beslut.

Vid 1906 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t (proposition nr 114) riksdagen medgiva, att åtskilliga arbetsförmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader samt en extra pumpare vid statens järnvägar finge under vissa villkor från och med månaden näst efter den, varunder de av järnvägsstyrelsen entledigades eller entledigats från anställning vid statens järnvägsbyggnader, under sin återstående livstid å allmänna in-
dragningsstaten åtnjuta årliga pensioner till belopp av respektive 400, 325, 300 och 250 kronor.

Med anledning av denna Kungl. Maj:ts framställning förklarade riksdagen (skrivelse nr 146), ehuruval i ärendet icke förekommit något därom, att de till erhållande av pensioner föreslagna förmän och arbetare i följd av ålderdom, sjukdom eller eljest vore oförmögna att genom arbete förvärva sitt uppehälle, sig anse billigheten fordra, att dessa personer av statsmedel tillerkändes något understöd med anledning av deras långvariga arbete vid statens järnvägsbyggnader.

Riksdagen fann emellertid icke samtliga omförmälda förmän och arbetare böra beviljas pensioner att utgå för deras återstående livstid utan ansåg, att de jämförelsevis yngre och fullt arbetsföra bland dem lämpligen borde erhålla det ifrågasatta understödet såsom gratifikation för en gång till hjälp vid bestridande av deras eget och familjernas uppehälle vid återflyttningen till hemorten samt under den tid, som kunde åtgå, innan annat arbete erhöles; och förklarade sig riksdagen finna skäligt, att livstidspensioner beviljades de förmän och arbetare, vilka uppnått minst 55 års ålder och räknade minst 24 tjänstår.

Beträffande pensionernas belopp sökte riksdagen finna en annan beräkningsgrund för pensionsbeloppens storlek än den av Kungl. Maj:t använda. I sådant hänseende erinrade riksdagen, att, enligt lagen angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete den 5 juli 1901, arbetsgivare vore skyldig att åt arbetare, varmed i nämnda lag förstodest jämväl arbetsförmän, utgiva en årlig livränta av 300 kronor, därest arbetaren genom olycksfall i arbetet för framtiden mist arbetsförmågan. Vid sådant förhållande och då staten som arbetsgivare i nu förevarande fall icke syntes böra vidkännas större underhållsskyldighet vid ifrågavarande arbetares avskedande, än om dessa skulle genom olycksfall i arbetet mist arbetsförmågan för framtiden, fann riksdagen nämnda belopp, 300 kronor, skäligen böra bestämmas för de pensioner, som beviljades åt en var arbetsförmän och arbetare.

Jämväl vid 1907 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t (proposition nr 140) riksdagen medgiva, att åtskilliga förmän och arbetare vid statens

järnvägsbyggnader måtte å allmänna indragningsstaten få åtnjuta årlig pension, därvid Kungl. Maj:t på grund av riksdagens beslut år 1906 föreslog beloppet för dessa pensioner till 300 kronor. Såsom villkor för pensionernas åtnjutande föreslog Kungl. Maj:t vidare, att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, uppgående till det för en var beräknade årliga medelinkomstbelopp av respektive 1,200 kronor inom gruppen förmän och yrkesarbetare och 900 kronor inom gruppen vanliga arbetare eller därutöver, pensionen skulle, så länge anställningen varade, upphöra att utgå samt att, vid sådan avlönings uppbärande i övrigt, pensionen skulle minskas, så att densamma jämte avlöningen icke uppginge till högre belopp än nämnda medelinkomst.

Denna Kungl. Maj:ts framställning blev av riksdagen bifallen (skrivelse nr 10).

I statsverkspropositionen till 1909 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva pension åt två förmän och tre arbetare vid statens järnvägsbyggnader med samma belopp och under enahanda villkor, som godkänts vid 1907 års riksdag.

Med anledning av berörda framställning yttrade riksdagen (skrivelse nr 10), att i avseende å de tre arbetarna den lämnade utredningen icke gåve vid handen annat, än att de skulle fortfarande vara, åtminstone i förhållande till sin ålder, arbetsdugliga. Ehuru riksdagen ansåge, att deras levnadsålder, som utgjorde respektive 62, 56 och 58 år, icke borde i och för sig anses föranleda pensionering, ville riksdagen dock icke underlåta att bifalla förevarande framställning, då den i viss mån hade stöd uti förut av riksdagen fattade beslut i likartade fall. Beträffande de bägge förmännen, som ådragit sig svår och på deras arbetsförmåga menligt inverkan sjuklighet, hade riksdagen intet att erinra mot meddelande av de för dem föreslagna pensionerna. Riksdagen uttalade därjämte det antagandet, att de av ifrågavarande förmän och arbetare, som ännu vore arbetsföra, bleve bibehållna i statens järnvägars tjänst.

Slutligen hava särskilda av Kungl. Maj:t till 1910, 1911, 1912 och 1913 års riksdagar gjorda framställningar (proposition nr 134 år 1910, statsverkspropositionen, tionde huvudtiteln, punkten 20, år 1911, proposition nr 189 år 1912 och proposition nr 141 år 1913) om pension åt vissa förmän och arbetare vid statens järnvägsbyggnader, att utgå med samma belopp och efter enahanda grunder som de av 1907 års riksdag tillämpade, blivit av riksdagen bifallna (skrivelser nr 10 åren 1910, 1911, 1912 och 1913).

I nu föreliggande skrivelse den 24 april 1914 har järnvägsstyrelsen meddelat, att, i likhet med vad förut ägt rum, ansökningar om utverkande av statsunderstöd till styrelsen inkommit från åtskilliga förmän och arbetare, vilka samtliga under längre tid med goda vitsord arbetat vid statens järnvägsbyggnadsföretag och av vilka flertalet enligt föredda intyg därjämte genom sjukdom eller kroppsskada fått sin arbetsförmåga i mer eller mindre hög grad minskad.

Järnvägs-
styrelsens
framställning.

Beträffande ifrågavarande sökandes tjänstetid har järnvägsstyrelsen anmärkt, att fullständiga förteckningar å de vid järnvägsbyggnaderna under den gångna tiden anställda arbetare saknas, vartill kommer, att en stor del av arbetsbefälet antingen avlidit eller lämnat tjänsten. Det har för övrigt befunnits omöjligt för befälet att lämna detaljerade uppgifter rörande varje särskild, kanske för lång tid tillbaka anställd arbetares tjänstetid. Tjänstetidens längd har således icke kunnat genom officiella handlingar bestyrkas, utan har styrelsen härvidlag, såsom vid avgivande av enahanda framställning rörande de arbetare, som år 1913 tilldelades understöd, ansett sig kunna utgå från av sökandena själva lämnade tjänsteförteckningar, vilka utförligt angiva tiden och platsen för anställningen; och detta så mycket hellre, som berörda uppgifter, i den mån de kunnat kontrolleras, visat sig vara riktiga.

I avseende å vederbörandes lönevillkor har styrelsen i detta sammanhang meddelat, att medelavlöningen för ifrågavarande förmän och arbetare kan beräknas hava uppgått, för de förra till 1,200 kronor och för de senare till 900 kronor för år.

Styrelsen har även utgått från det antagandet, att huvudsakligen enahanda villkor med avseende å levnads- och tjänstålder m. m., vilka under de senaste åren varit för Kungl. Maj:t och riksdagen bestämmande vid beviljande av pensioner åt järnvägsbyggnadsarbetare, jämväl nu skulle komma till tillämpning.

Emellertid har styrelsen funnit det vara med billigheten överensstämmande, att, då särskilda omständigheter föreligga, avvikelse i någon mån borde kunna äga rum från nyss nämnda grunder. En av de sökande, arbetaren Karl Bodin Brelin, som är född den 27 oktober 1860 och sålunda uppnått endast omkring 53½ levnadsår, skulle enligt angivna grunder icke vara berättigad till erhållande av pension, oaktat han innehar ej mindre än 27 tjänstår. Av ett vid hans ansökan fogat läkarbetyg inhämtas, att Bodin Brelin, som den 10 september 1913 genom olycksfall i arbete vid statens järnvägar ådragit sig »deformerande inflammation i ryggkotornas leder», till följd därav är »fullständigt oförmögen till sitt vanliga eller annat verkligt arbete». Vid sådant förhållande och då Bodin Brelin's levnadsålder högst obetydligt understiger den för erhållande av pension fastslagna, under det han i avseende å antalet tjänstår icke blott fyller utan väsentligt överskrider det mått, som i sådant hänseende befunnits skäligt, har styrelsen ansett sig böra redan nu föreslå honom till erhållande av pension. Bodin Brelin åtnjuter för närvarande sjukavlöning.

Med tillämpning av förberörda grunder med av styrelsen ovan angiven modifikation i visst fall skulle pension komma att utgå till de i nedanintagna tabell upptagna förmän och arbetare. I tabellen har jämväl angivits det antal levnads- och tjänstår, en var uppnått; och framgår av densamma tillika, huruvida de fortfarande äro i arbete vid statens järnvägsbyggnader eller icke:

Namn och befattning.	Levnadsår.	Tjänstår.	Anmärkingar.
Oskar Persson Hultman, arbetare	60	1) 24	Åtnjuter sjukavlönning.
Karl Bodin Brelin, arbetare.....	53½	27	D:o
Johannes Sundberg, arbetare	60	1) 26	{Ej i arbete vid statens järnvägs- byggnader.
Johan August Johansson, arbetare	72	46	D:o
Gustaf Karlsson, arbetare	57	34	{Fortfarande i arbete vid statens järn- vägsbyggnader.
Fredrik August Johansson Hjelte, arbe- tare	62	2) 29	{Ej i arbete vid statens järnvägs- byggnader.
Johan August Andreasson (Andersson) Bolander, stenarbetare	55	2) 29	{Fortfarande i arbete vid statens järn- vägsbyggnader.
Anders Gustaf Eriksson, arbetare	56	32	{Ej i arbete vid statens järnvägs- byggnader.
Per August Andersson, stenarbetare ...	55	34	D:o
Karl August Rosén, arbetare	58	37	{Fortfarande i arbete vid statens järn- vägsbyggnader.
Lars Gustaf Johansson Boström, förman	58	25	D:o
Sven Olausson, forman	56	35	D:o
Karl Johan Richard Lindqvist, sten- arbetare	55	32	D:o
Johan Svensson, arbetare	56	35	D:o
Olaus Andersson, arbetare	56	26	D:o
Nils Johan Mattisson, förman	60	24	{Ej i arbete vid statens järnvägsbygg- nader.

1) Förutom 4 år vid Bodens fästningsbyggnad.

2) » 5 » » » » »

På grund av det anförda har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att en var av nämnda förman och arbetare måtte från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas eller entledigats från anställning vid statens järnvägar — dock icke i något fall för tiden före 1914 års början — under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp av 300 kronor under enahanda förbehåll, som tidigare gjorts.

Statskontorets
utlåtande.

Över järnvägsstyrelsens nu ifrågakvarande framställning har statskontoret den 13 maj 1914 avgivit infordrat utlåtande och däri förklarar sig, på grund av vad järnvägsstyrelsen i ärendet meddelat och anför, icke hava något att erinra mot avlåtande av proposition till riksdagen i överensstämmelse med styrelsens förslag.

Då riksdagen sedan år 1906 i ett stort antal liknande fall beviljat begärda pensioner, anser jag i likhet med järnvägsstyrelsen och statskontoret pension med föreslaget belopp böra beredas nu ifrågavarande förmän och arbetare, vilka samtliga uppnått den tjänstålder och, med undantag för Bodin Brelin, jämväl den levnadsålder, som i allmänhet ansetts böra utgöra villkor för pensions erhållande. Enligt de av järnvägsstyrelsen beträffande den sistnämnde lämnade upplysningarna torde emellertid i fråga om honom sådana särskilda omständigheter få anses föreligga, som redan vid föregående tillfällen ansetts böra föranleda till undantag från de eljest tillämpade huvudgrunderna för beviljande av sådan pension, varom här är fråga. Jag anser mig därför på de av järnvägsstyrelsen i detta avseende anförda skäl böra förorda den gjorda framställningen jämväl beträffande Bodin Brelin. Beträffande den årliga medelavlöningen för yrkesarbetare, till vilka ovan uppräknade stenarbetare äro att hänföra, har denna, enligt vad järnvägsstyrelsen upplyst, av styrelsen beräknats hava uppgått till samma belopp som för förmän eller till 1,200 kronor.

Departements-
chefens yt-
rande.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att en var av nedannämnda vid statens järnvägsbyggnader anställda personer, nämligen förmännen Lars Gustaf Johansson Boström, Sven Olausson och Nils Johan Mattisson, stenarbetarna Johan August Andreasson (eller Andersson) Bolander, Per August Andersson och Karl Johan Richard Lindqvist samt arbetarna Oskar Persson Hultman, Karl Bodin Brelin, Johannes Sundberg, Johan August Johansson, Gustaf Karlsson, Fredrik August Johansson Hjelte, Anders Gustaf Eriksson, Karl August Rosén, Johan Svensson och Olaus Andersson må från och med månaden näst efter den, varunder han entledigas eller entledigats från sin anställning vid statens järnvägar — dock icke i något fall för tid före den 1 januari 1914 — under sin återstående livstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp av 300 kronor, under villkor emellertid att, därest pensionstagare framdeles skulle erhålla anställning mot avlöning av statsmedel, uppgående till ett för en var beräknat årligt medelinkomstbelopp av respektive 1,200 kronor för för-

man och yrkesarbetare samt 900 kronor för vanlig arbetare eller därutöver, pensionen skall, så länge sistnämnda anställning varar, upphöra att utgå samt att, vid sådan avlönings uppbärande i övrigt, pensionen skall minskas, så att densamma jämte avlöningen icke uppgår till högre belopp än nämnda medelinkomst.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställen behagade Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall och förordnade, att till riksdagen skulle avlåtas proposition i ärendet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Carl Stålhammar.
